kes 2. VII. Narva alt pärale jõudis, muutis viibimata piiramisplaani ja koondas terve pealetungi-jõu kõige nõrgemale punktile, piinatorni ja Vene värava vahele. Selle koha vastu asetati Emajõe pahemale kaldale kahuripatareid ja koondati tuli linnamüürile torni ja värava vahel, kus mitmepäevase ägeda pommitamise tagajärjel tekkisid murrud. 12. VII. õhtul andis tsaar käsu tormijooksuks. Terve öö läbi võideldi selles piirkonnas meeleheitlikult, kuni Skytte järgmise päeva varahommikul sunnitud oli vaherahu paluma. Bürgermeister Remmin ja Skytte seadsid, rae ja kodanikkonna arvamist ära kuulanud, kapitulatsioonitingimused kokku, mis osutusid venelastele aga vastuvõetamatuks. Selle järel, kui terve päev nende üle oli kaubeldud ja Skytte isiklikult venelaste laagris Tähtvere mõisas käinud, saavutati lõpuks 13. VII. õhtul kokkulepe; ja juba samal õhtul tulid kolm rügementi Vene sõjaväge linna, nendega ühes incognito ka tsaar Peeter.

Kapitulatsioonitingimuste järgi oli Rootsi vägedel õigus ilma läbi otsimata otsekohe Tallinna minna, kuid võitjad ei mõtelnudki kokkulepet ausalt täita: suurem osa Rootsi sõdureist saadeti pärast kümnepäevast Tähtvere väljal laagris viibimist Narva, kus nad alles hiljemini vabaks lasti, kuna teine osa Riia sihis teele juhiti ja paljaks riisuti. Ainult 140 meest kasutasid kapitulatsioonipunktides antud võimalust ja astusid Vene teenistusse. Tartu vallutamine oli venelastele võrdlemisi kalliks maksma läinud ja umbes 3000 ohvrit surnute ning haavatutena nõudnud. Sellest hoolimata võis tsaar õigusega rõõmustuda, sest nüüd oli edaspidisteks sõjalisteks üritusteks Riia ja Tallinna sihis loodud tugipunkt, mis veetee kaudu otseühenduses seisis Pihkvaga ja Vene laia tagamaaga. Kui sama aasta 9. VIII. ka Narva vallutati, olid mõlemad Baltimaa väravad venelaste käes. Tartu rahvastikule algas aga nüüd raskete viletsuste ja ohtude aeg.

Kirjandus: Tartu rae protokollid ja väljaläinud kirjade raamatud („Missivbücher"). — Wybers, *Collectanea maiora.* — Remmin, *Collectanea.* — *Corpus privilegiorum.* — Fr. K. Gadebusch, Livländische Jahrbücher I—IV (Riga, 1780—1783). — J. Eckardt, Zur Geschichte d. Stadt Dorpat („Balt. u. russ. Culturstudien aus zwei Jahrhunderten", Leipzig, 1869, lk. 24—63). — A. Möller, *Fata Dorpati* (Neuer Dorp. Kalender 1876—1877). — A. v. Richter, Geschichte der dem russ. Kaiserthum einverleibten deutschen Ostseeprovinzen (Riga, 1857—1858). — С. М. Соловьевъ, Исторія Россіи съ древнѣйшихъ временъ I—XXVII (Москва, 1869—1884). — E. Seraphim, Livländische Geschichte I—III, II Aufl. (Reval, 1897—1904). — L. Arbusow, Grundriss der Geschichte Liv-, Est- u. Kurlands, IV Aufl. (Riga, 1918). — C. Mettig, Die Schragen d. Grossen Gilde zu Dorpat (Riga, 1907). — Fr. Bienemann, Aus J. J. Hastfers administrativer Praxis („Rückblick auf das livländische Landesgymnasium Kaiser Alexander II zu Birkenruh", Riga, 1892). — Fr. Bienemann, Ein Tumult in Dorpat 1641 (Balt. Monatsschrift 1900). — Fr. Bienemann, Briefe u. Aktenstücke zur Geschichte der Verteidigung u. Kapitulation Dorpats 1656 (Mittheilungen a. d. Geb. d. Geschichte Est-, Liv- u. Kurlands XVI). — Fr. Bienemann, Die Katastrophe d. Stadt Dorpat währ. d. Nordischen Krieges (Reval, 1902). — M. Carlon, Ryska kriget 1656—1658 (Stockholm, 1903). — H. Hagemeister, Materialien zu einer Geschichte der Landgüter Livlands I—II (Riga, 1836—1837). — L. v. Stryk, Beiträge zur Gesch. der Rittergüter Livlands I (Dorpat, 1877). — Е. Пѣтуховъ, Императ. Юрьевскій, бывш. Дерптскій Университетъ за сто лѣтъ его существованія I—II (Юрьевъ, 1902—1906). — H. Bacmeister, Nachrichten v. d. ehemaligen Universitäten zu Dorpat u. Pernau (St. Petersburg, 1764; ilmunud ka Mülleri koguteoses „Sammlung russischer Geschichte" IX). — C. Schirren, Zur Gesch. d. schwed. Universität in Livland (Mittheilungen a. d. Geb. der Geschichte Liv-, Est- u. Kurlands VII). — Th. Beise, Beitrag zur Geschichte der ältesten Universität Dorpat (Mittheilungen VIII) ja Beitrag zur Gesch. der zweiten schwedisch-livländischen Universität (Mittheilungen XII). — Fr. Bienemann, Zur Gründungsgeschichte d. zweiten schwedisch-livländischen Universität zu Dorpat (Mittheilungen XV). — W. Stieda, Die Entwickelung des Buch-Gewerbes in Dorpat (Archiv für Geschichte des deutschen Buchhandels VII, 1882). — E. P. Körber, Materialien zur Kirchen- u. Prediger-Chronik d. Stadt Dorpat (Dorpat, 1860). — Fr. Westling, Beiträge zur Kirchengesch. Livlands (Verhandl. d. Gel. Estn. Gesellschaft XXI). — C. Russwurm, Die Schwarzenhäupter auf den Schlössern Livlands (Beiträge zur Kunde Liv-, Est- u. Kurlands II). — W. Thrämer, Geschichtlicher Nachweis der zwölf Kirchen des alten Dorpat (Verhandl. d. Gel. Estn. Gesellsch. III, 2). — Th. Beise, Geschichtliches zur Verfassung der Kirchen-Gemeinden Dorpats (Verhandl. d. Gel. Estn. Gesellsch. III, 2). — M. J. Eisen, Pulli Hans (Eesti Kultura IV, Jurjevis, 1915). — M. J. Eisen, Tartu eestlaste õiguste nõudmised wanematel aastasadadel (Eesti Kirjandus 1923). — A. Hasselblatt, Karl XII und Dorpat (Karolinska Förbundets Årsbok 1925).